השותפין פרק ראשון בבא בתרא

ד.

אהדר ליה כלילא דיילי. האנקה מתרגמינן יגלא (ויקרא יא) והוא שרך שקורין הרלו"ן ושערו קשה כמחטין ועשה לו עטרה מעורו סביבות עיניו: **השתא מיהא [דאמא ואמא]**. אמא ואמא שניהו כאן ואין שומע: **הני מחלל אם מקדשי**. סיפיה דקרא מחמד עיניכם: **מספינא ממלכותא**. כספוס היו למלכות רומיים: **מממלכין**. נוטלין רשות: **לי וייך עלך ספרך כאן**. אם נתגאית בכלי מלחמתך שהרגת בית אדוניך ספר יוחסין שלך בידינו הוא [ידענו שאתה עבד]: **לא רכא כו'**. לא מלך ולא בן מלך: **קלניא מסעביר**. נעשה כן מורין מאליו: **שיפא**. שם ירוק שקורין בי"ש: **ומרמרא**. שם נכן: **כוחלא**. שם לבוע כעין כחול: **אידוותא דימא**. גלי הים [שהם נעים ונדים והעין מתעסקת בראייתן]: **נענע דגיאלא**. נקמיה מפרש עונשו: **מלכי ישפר עלך**. עלתי מיטב בעיניך: **כמיתן עניין**. בתגינת עניים: **כבן מהא ארכא לשלוחך**. [יהא אורך] לשלוחך: **כולא מעא**. כל המלוס של פורענות בא עליו: **לקנא ירחין מרי עשר**. בשביל עלתו של דניאל תלה לו שנים עשר חדש: **בכולא**. גולני דקליס: **ודפנא**. ענפי עץ ערמונים שקורין לו"ר ופרי שלו קורין בי"ש: **פשיטא**. דהתנאים של שניהם דאפי' לא פסק לן דינא דמתני' המלמדו שמתחלה אין שניהם עשאוה על כרחם היו מוקלין בשוה התנאים שהרי נרשות שניהם מונחים ויד מי מהם תגבר: (הגי"ה בפי' ר"מ קמ"ל דלא בעינן רמיה אלא שותף מפיק מיניה בלא רמיה ומיהו דטעין דדיליה ניהו עליו הרמיה וכל כה"ג הכי דיינינן ליה. וזה הדין מפורש עוד כמו כן בפרק הכית והעלייה בתחילתו מיבעיא מימא בשותפין כי האי גוונא אומי אנשים ברשות חבירו לא קפדי וחזקת רשות לאו כלום הוא שמעינן מינה דכל כהאי גוונא דמילתא דידיעא בשותפות לתרוייהו אע"ג דמנתי' ברשותא דחד מיניהו לא יכול למיטען דידי ניהו דברשותי' מנתי דקי"ל שותפין לא קפדי אהדדי ע"כ): **השתא פשיט גינה אמרת לא**. אע"פ שחוק ראיה[1] קשה: **אמר אביי כו'**. האי מקום שנהגו לגדור דקתני מתני' אבקעה קאי: **א"כ מאי אכל בבקעה**. הא מינה סליק והכי איבעי (ג) למיתני אכל מקום שנהגו שלא לגדור אין מחייבין אותו: **מכפייה לקרא לבר**. לאשי הכותל יכוף לבד חבירו. וכל חזית לשון קלה הוא וכן שניהו בתמיד (פ"ב מ"ד) גבי מערבה ומזרחה מזרחה לאשי הגזירין וכן מחזה מול מחזה דמלכים (לא ז) לאשי הגסרים מוסכין זה מול זה. [2]ועביד מאבראי כופה לבדי לאשי הכותל שמחבר בראשו תנכים וטיח ומעבהו: **דידי ודידיה הוא**. כדקתני מתניתין כשעושין אותו בין שניהם עושין חזית מכאן ומכאן: **השתא נמי גייז לה**. להיות כפופה שהיא לבדו ואימא דידי ודידיה הוא ולא עשינו חזית: **מלגיו**. בלד שלו. ולקמיה פריך הא מבחוץ קתני: **לייף ליה**. מחבר חזית אחרת לבדו: **נשעייה**.

שבל דברי מלכות נחתכין על **ציו**. לפי תרגום [שבל] אחשורוש [2]נענש הרבה שהרג דכתיב ויגידו למרדכי את דברי אסתר ולא כתב התם התך לפי שהרגו המן על שהיה משיב דברים בין אסתר למרדכי ומיהו גמ' שלנו אין תופס כן דדלשינן במגילה (דף טו.) והתך לחיכן הלך ומפרש לפי שאין משיבין על הקלקלה:

הכי קתני וכן בגינה סתם כו'. וסיפא נמי יש לפרש כן אבל סתם בקעה ומקום שלא נהגו לגדור בגינה אין מחייבין אותו:

והא מבחוץ קתני קשיא. ותיובתא אינה דמתינן למימר היינו שבולנו חוץ לחומה מ"מ קשיא היא דא"כ ממון הוה ליה למיתני: [3]**נייז** ליה חבריה ושדי ליה. אע"ג דלעיל אמר גזחא מידע ידיע בהולא לא ידיע: לאפוקי

אהדר ליה כלילא דיילי נקרינהו לעיניה יומא חד אתא ויתיב קמיה אמר חזי מר האי עבדא בישא מאי קא עביד אמר ליה מאי אעביד ליה א"ל גלטייה מר [4]אמר ליה [כתיב] גם במדעך מלך אל תקלל אמר ליה האי לאו מלך הוא א"ל [5]וליהוי עשיר בעלמא וכתיב ובחדרי משכבך אל תקלל עשיר [6]ולא יהא אלא נשיא וכתיב [7]ונשיא בעמך לא תאור א"ל [8]בעושה מעשה עמך והאי לאו עושה מעשה עמך א"ל מסתפינא [9] מיניה א"ל ליכא איניש דאזיל דלימא ליה דאנא ואת יתיבנא א"ל כתיב כי עוף השמים יוליך את הקול ובעל כנפים יגיד דבר א"ל אנא הוא אי הואי ידענא דזהרי רבנן כולי האי לא הוה קטילנא להו השתא מאי תקנתיה דהההוא גברא א"ל הוא כבה אורו של עולם דכתיב [9]כי נר מצוה ותורה אור ילך ויעסוק באורו של עולם דכתיב [10]ונהרו אליו כל הגוים איכא דאמרי הכי א"ל הוא סימא עינו של עולם דכתיב [11]והיה אם מעיני העדה ילך ויתעסק בעינו של עולם דכתיב [12]הנני מחלל את מקדשי גאון עוזכם מחמד עיניכם א"ל מסתפינא ממלכותא א"ל שדר שליחא וליזיל שתא וליעכב שתא ולהדר שתא אדהכי והכי סתרית [ליה] ובניית [ליה] עבד הכי שלחו ליה אם לא סתרתה אל תסתור ואם סתרתה אל תבני ואם סתרתה ובנית עבדי בישא בתר דעבדין מתמלכין אם זייגך עלך ספרך כאן לא רכא ולא בר רכא הורדוס [עבדא] קלניא מתעביד מאי רכא מלכותא דכתיב [13]אנכי היום רך ומשוח מלך ואי בעית אימא מהכא [14]ויקראו לפניו אברך [15]אמרי מי שלא ראה בנין הורדוס לא ראה בנין נאה [מימיו] במאי בנייה אמר [16]רבה באבני שישא ומרמרא איכא דאמרי באבני כוחלא שישא ומרמרא אפיק שפה ועייל שפה כי היכי דנקביל סידא סבר (ג) למשעייה בדהבא אמרו ליה רבנן שבקיה דהכי שפיר טפי דמיחזי כי אידוותא דימא ובבא בר בוטא [17]היכי עבד הכי והאמר רב יהודה אמר רב ואיתימא ר' יהושע בן לוי [18]מפני מה נענש דניאל מפני שהשיא עצה לנבוכדנצר שנאמר [19]להן מלכא מלכי ישפר עלך וחטאיך בצדקה פרוק ועוויתך במיחן עניין הן תהוי ארכא לשלותך וגו' וכתיב [20]כולא מטא על נבוכדנצר מלכא וכתיב [21]ולקצת ירחין תרי עשר וגו' איבעית אימא שאני עבדא דאיחייב במצות ואיבעית אימא שאני בית המקדש [22]דאי לא מלכות לא מתבני ודניאל מנלן דאיענש אילימא משום דכתיב [23]ותקרא אסתר להתך [24]ואמר רב התך זה דניאל הניחא למ"ד שהתכוהו מגדולתו אלא למ"ד שכל דברי מלכות נחתכין על פיו מאי איכא למימר דשדיוהו לגובא דאריוותא: הכל כמנהג המדינה: הכל לאתויי מאי [25]לאתויי אתרא דנהיגי בהוצא ודפנא: לפיכך אם נפל הכותל המקום והאבנים של שניהם: פשיטא לא צריכא [26]דנפל לרשותא דחד מינייהו אי נמי [27]דפנינהו חד לרשותא דידיה מהו דתימא ניהוי אידך המוציא מחבירו עליו הראיה קמ"ל: וכן בגינה מקום שנהגו לגדור מחייבין אותו: הא גופא קשיא אמרת וכן בגינה מקום שנהגו לגדור מחייבין אותו הא סתמא אין מחייבין אותו אימא סיפא אבל בקעה מקום שנהגו שלא לגדור אין מחייבין אותו הא סתמא מחייבין אותו השתא סתם גינה אמרת לא סתם בקעה מיבעיא אמר אביי ה"ק וכן סתם גינה ובמקום שנהגו לגדור מחייבין אותו אמר ליה רבא אם כן מאי אבל אלא אמר רבא [28]הכי קתני וכן סתם גינה כמקום שנהגו לגדור דמי ומחייבין אותו אבל סתם בקעה כמקום שלא נהגו דמי ואין מחייבין אותו: אלא אם רצה כונס לתוך שלו ובונה ועושה חזית: מאי חזית אמר רב הונא אכפיה ליה לקרנא לבר ונעביד מלגיו עביד חבריה נמי מלבר ואמר דידי ודידיה הוא אי הכי השתא נמי גייז ליה חבריה ואמר דידי ודידיה הוא גיזוזא מידע ידיע איכא דאמרי אמר רב הונא מיכפא לקרנא מלגיו ונעבד מלבר גייז ליה חבריה ואמר דידי ודידיה הוא אי הכי השתא נמי לייף ליה חבריה ואמר דידי ודידיה הוא ליפופא מידע ידיע והא מבחוץ קתני קשיא רבי יוחנן אמר נשעייה

מסורת הש"ס

(א) [ומנות כב: כ"ק לד: כ"מ מח: קב. מנחדרין מו. פה. מכות מ:]. (ב) סוכה נא: פ"ש. (ג) [סם ליקח רבא]. (ד) נ"ל דלא סגיא ליה בלא מלבא. (ה) מגילה טו. (ו) מסמנשמת. (ז) ב"מ: ר"ליקה. (ח) ב"מ ופנינו. (ט) [וכן בפירקי דר"א פ"ג]. (י) סיק נפ"כ.

תורה אור השלם

1 גם במדעך מלך אל תקלל ובחדרי משכבך אל תקלל עשיר כי עוף השמים יוליך את הקול ובעל כנפים יגיד דבר:
קהלת י כ

2 אלהים לא תקלל ונשיא בעמך לא תאר:
שמות כב כז

3 כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר:
משלי ו כג

4 והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית יי בראש ההרים ונשא מגבעות ונהרו אליו כל הגוים:
ישעיהו ב ב

5 והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה ועשו כל העדה פר בן בקר אחד לעלה לריח ניחח ליי ומנחתו ונסכו כמשפט ושעיר עזים אחד לחטאת: במדבר טו כד

6 אמר לבית ישראל כה אמר אדני יי דבני מחלל את מקדשי גאון עזכם מחמד עיניכם ומחמל נפשכם ובניכם ובנותיכם אשר עזבתם בחרב יפלו:
יחזקאל כד כא

7 ואנכי היום רך ומשוח מלך והאנשים האלה בני צרויה קשים ממני ישלם יי לעשה הרעה כרעתו:
שמואל ב ג לט

8 ויקרב אתו במרכבת המשנה אשר לו ויקראו לפניו אברך ונתן אתו על כל ארץ מצרים:
בראשית מא מג

9 להן מלכא מלכי ישפר עלך וחטאיך בצדקה פרק ועוויתך במחן עניין הן תהוא ארכה לשלותך:
דניאל ד כד

10 כלא מטא על נבוכדנצר מלכא:
דניאל ד כה

11 לקצת ירחין תרי עשר על היכל מלכותא די בבל מהלך הוה: דניאל ד כו

12 ותקרא אסתר להתך מסריסי המלך אשר העמיד לפניה ותצוהו על מרדכי לדעת מה זה ועל מה זה: אסתר ד ה

הגהות הב"ח

(א) גב' ל"ל מתפינא איכא פיגם דסתם מלמא ומהיו ומתש ליה ל"ל השתא מיהא ליכא פיגם נגן לחיל ולימא ליה: (ב) שם סבר ד"ס ל"ס מלא וכו' אינמי ליה למיתנא:

רבינו גרשום

כלילא דיילי. כתר של מיני האנקה שהן עליקות נתן סביב ראשו וניקרו עיניו: כי נר מצוה ותורה אור. אלו תלמידי חכמים שעוסקין בתורה אלו מנהדרין: סמלכותא. זו מלכות רומאי שהיה כשועבד להם: שלחו ליה. ממלכות רומיים אם זייגך עלך ספרך כאן כלומר אם מלחסתך עליך שאתה מתגבר לשם ייחוסך כאן שיורעין אנו מאיזה משפחה אתה לפי שהורקנוס אביו של הורדוס פעם אחת הלך על הרומים להלחם ונצחו וראה בשביה שפחה אחת יפת תואר וחמדה ועשה לה בדין תורה ובא עליה והוליד ממנה אותו הורדוס ולפיכך היו מתרפין אותו מיחוסו: קלניא. בן חורין נעשה: שישא. שיש לבן: ומרמרא. מנומרין: כוחלא. שחורין: כאידוותא דימא. כגלי הים שזו יורדת וזו עולה: שאני עבד משום דהוי שייך במצות עשה (שהזמן) [שאין הזמן] גרמא והורדוס עבד היה: בהוצא ודפנא. שנוהגין לעשות גדר מכפות תמרים ודפנא עץ של (ערו) [ערמון] שקורין לו"ר וכיון דנתרצו לעשות כותל על זה ועל זה לעכב שלא יעשו אלא כמנהג המדינה: קמ"ל. כיון דזה נתן

עין משפט נר מצוה

מכו א ב ג מי' פכ"ו מהל' סנהדרין הל' ו סמג לאוין רט:
יז ד ה מי' פי"ב מהל' רוצח הלכה טו:
יח ו מי' פ"ב מהל' סנהדרין הל' ו סמג לאוין מד:
יט ז טו סמג עשין סב טוש"ע ח"מ סי' קמ סעיף ד:
יט ז ח מי' סס הלכה יח טוש"ע סס סעיף ה:
כ ט מי' סס הלכ' ח סמג סס טוש"ע ח"מ סי' קמ סעיף ח:

לעזי רש"י

הרצו"ן (הירצו"ן. קיפוד. בי"ש [בי"ש] (כד"ה שישנא). (שיש) חום אפור. לדיר. דפנה.
בי"ש (בד"ה ודפנא). גרגירים. פרי הדפנה.

מוסף רש"י

שישא. שיש נגוש. לא נכן ולא שחור אלא כעין ירוק. כלע"ז פר"ש (סוכה נא:). אפיק שפה ועייל שפה. סורס של תנגים נמנקה וסורה יוקלה (שם). כי אידוותא דימא. כגלי הים, שהתנגים מסוגים בתרוייהן זז מזו ומזו ומכסים ומגלים נהן שוטטות ונרלות מלוי גלי הים הם נדים ונעים (שם). שתתבהבו מגדולתו. כימי אחשורוש שהרי נגנאר המלינו תלתה במלכותו וכן דריוש המדי, שנאמר (דניאל ו) ויפלה מהנהן קרבית תלתה די דעתאל מד מהנהן, וכן כורש, שנאמר (שם) ודניאל הנלה במלכות דריוש ובמלכות כורש פרקאה, וכשמלך אחשורוש תתבו מגדולתו (מגילה טו:).

רבינו גרשום (המשך)

מחצה זה נתן מחצה אין צריך להביא ראיה: **פיסקא** וכן בגינה מקום שנהגו לגדור בגויל או בגזית וחביריו מעבב היו כופין אותו משום דאיכא היזק ראיה כדאוקימנא [לעיל ב:] בגינה הסמוכה לעיר אבל בבקעה של שדות כו': הא סתמא. דיש שגודרין ויש שאין גודרין: השתא סתם גינה. דאיכא היזק ראיה אמרת לא דאין מחייבין סתם בקעה דליכא היזק ראיה מחייב: אמר אביי ה"ק. כלומר כגון חסרא מיתחסרא וכן גינה סתם משום דאיכא היזק ראיה ובמקום שנהגו לגדור בבקעה מחייבין אותו: א"ל רבא. לאביי אי הכי דקא תרצת א"כ מאי אבל דקתני במתני' אבל בבקעה אי אמרת בשלמא דרישא לא איירי בדינא דבקעה כלל היינו דקתני בסיפא אבל בבקעה דעד השתא לא איירי בדינא דבקעה אלא לדעתך התרצת דרישא איירי בבקעה מאי אבל בבקעה חו דתני בסיפא: אלא אמר רבא. אנא מתריצנא דלא תקשי אבל דלא תקשי סתמא דרישא לסתמא דסיפא וה"ק וכן בגינה סתם דינא דגינה סתם כדינא דמקום שנהגו לגדור בבקעה דמחייבין לגדור דעדיין לא שמעי' דינא דסתם בקעה ואמטו להכי צריך למתני בסיפא אבל בבקעה לאשמעינן דינא דסתם בקעה דכמקום שנהגו שלא לגדור דמי

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com